

1. עיריית בת ים ואח'
כולם ע"י ב"כ משרד הררי טויסטר ושות',
עורכי דין

המבקשות:

נגד

1. מטיילי להב ואח'
כולם ע"י ב"כ סהר, סטוביצקי ושות', עורכי
דין

המשיבות:

החלטה

א. מבוא

1. לפני בקשת הנתבעות 1 – 5, 9 – 11, 15 – 16, 20, 22, 26, 28 – 29, 31 – 35, 38, 42 – 43, 46, 48, 54 – 55, 59 ו – 64, המיוצגות על ידי משרד הררי טויסטר ושות' (להלן: "המבקשות"), להורות לתובעות להפקיד ערובה להבטחת הוצאותיהן, וזאת בשים לב להיקפה העצום של התובענה וסכומה אשר הועמד על כ – 89,000,000 ₪.

2. התובעות (להלן: "המשיבות"), אשר הגישו את התשובה לבקשה לאחר דיון שהתקיים במעמד הצדדים ותיקונו של כתב התביעה, מתנגדות לבקשה ממספר טעמים וטוענות כי הבקשה אינה נדרשת עוד, שעה שבכתב התביעה המתוקן לא נתבע עוד חיובן של המבקשות ביחד ולחוד, וכי כלל המבחנים מצדיקים את דחייתה של הבקשה. כן נטען, כי יש לדחות את הבקשה אף מחמת העדרו של תצהיר לתמיכה בבקשה.

ב. תמצית התביעה

3. עסקינן בתביעה כספית אשר הוגשה על ידי 26 חברות הסעה המספקות שירותי הסעת תלמידים לרשויות מקומיות, נגד 70 רשויות מקומיות אשר לטענת התובעות, לא העבירו להן תשלום בגין תוספת התייקרויות, מעבר למחיר החוזי ששולם לכל אחת מהן על ידי הרשויות המקומיות, איתן התקשרו.

4. כפי שעולה מכתב התביעה, תוספת ההתייקרויות נתבעת בגין עליית מחירי תשומות והתייקרויות אחרות שחלו ביחס להסעות תלמידים, וזאת מכוח עילות חוזיות, מעין חוזיות ונוזיקיות, כמו גם טענות לעשיית עושר ולהפרה של דיני ההגבלים העסקיים. סכום התביעה בכתב התביעה המתוקן הועמד על סך 89,065,530 ₪.

5. לטענת התובעות, בשנת 2012 אישר משרד החינוך והעביר לרשויות המקומיות סכום של כ – 140,000,000 ₪ בגין חלקו בהתייקרויות, ומכאן שבמועד האישור בשנת 2012, או לכל הפחות במועד בו הועברו לרשויות הכספים, היה על הרשויות לשלם לתובעות את הפרשי ההתייקרויות בגין שירותי ההסעות שניתנו להן.

6. יוער כי לאחר הגשת תביעה זו הוגשה תביעה נוספת באותו ענין, על ידי 8 חברות הסעה נוספות, כנגד 16 רשויות מקומיות (אשר חלקן נתבע אף בהליך דנן) בסך של כ – 22,000,000 ₪, ואשר כפי שקבעתי תידון במאוחד עם ההליך דנן (ת.א. 5842-03-19 מטיילי ירון נגד עיריית אשדוד ואחרים). בפועל עסקינן בהליך רב משתתפים - 34 תובעות ולמעלה מ – 70 רשויות נתבעות, בסך כולל של כ – 111,000,000 ₪.

7. יובהר כי כל אחת מן התובעות תובעת נתבעות אחרות, ואף שישנה חפיפה מסוימת ביחס לתקופות ולהסכמים מכוחם הוגשה התביעה, אין זהות בעניין זה בין כלל התובעות לכלל הנתבעות, ועל כל נתבעת לבצע בחינה פרטנית מי מבין התובעות תובעת אותה, בגין מה, על איזה סכום היא נתבעת ובגין איזו תקופה.

8. על פי הנטען בכתב התביעה, התניות המרכזיות של החוזים למתן שירותי הסעות תלמידים זהות בנוגע לכל התובעות ולכל הנתבעות, וכך גם ההוראות הנוגעות לתשלום התייקרויות. עם זאת, וכאמור, חפיפה מוחלטת אין.

9. יצוין כי במסגרת כתב התביעה המתוקן, ולאור החלטה בעניין, ציינו התובעות במובחן מי הנתבעות הרלבנטיות לכל תובעת, מכוח איזה הסכם הוגשה התביעה - ככל שאותר ההסכם (החוזים שאותרו על ידי התובעות צורפו כנספחים י"3 – י"62), וכן נעשתה הפניה לחשבונות או לכרטסות הרלבנטיות (סעיף 28 בכתב התביעה המתוקן; עמודים 9 – 25 בכתב התביעה המתוקן), בגינן נתבעת תוספת ההתייקרויות.

10. כן חשוב לציין, כי מעיון בכתב התביעה המתוקן עולה כי התביעה הוגשה בגין הסעות שבוצעו בתקופות משתנות בין חודש ספטמבר 2007 ועד לכל המאוחר חודש אוגוסט 2011.

ג. עיקר טענות הצדדים

עיקר טענות הנתבעות - המבקשות

11. המבקשות טוענות כי מדובר בתביעה בהיקף עצום לתשלום סכום עתק, החורג מהתשלומים שביצעה כל אחת מן הנתבעות לכל אחת מן התובעות עמן התקשרה, כאשר אין לנתבעות כל

מידע על מצבן הכלכלי של התובעות, ואין באפשרותן לדעת אם יוכלו לשלם את הוצאותיהן אילו תידחה התביעה.

12. הנתבעות מפנות להוראות סעיף 353א לחוק החברות, התשנ"ט-1999, אשר פורש בפסיקה כמחייב הפקדת ערובה על ידי תובעת שהיא חברה, אלא בחריגים, אשר לא מתקיימים במקרה דנן, כאשר נטל השכנוע בעניין זה על התובעות.

עיקר טענות התובעות – המשיבות (לאחר הגשת כתב התביעה המתוקן)

13. התובעות מתנגדות לבקשה וטוענות כי לבקשה לא צורף תצהיר ואך מטעם זה יש לדחותה.

14. עוד טוענות התובעות כי בכתב התביעה המתוקן, לא נתבע חיובן של המבקשות, ביחד ולחוד, בהמלצת בית המשפט, ומכאן שאין מדובר עוד בתביעה בה נדרשות הנתבעות כולן להתגונן יחדיו, ואף אין רלבנטיות בבקשה לתובעות אשר אין להן יריבות עם הנתבעות המבקשות.

15. החזקה הקבועה בסעיף 353א אינה חזקה חלוטה, ואין בסיס לחיוב המשיבות במקרה דנן, בשים לב למבחנים אשר נקבעו בפסיקה. כך ובין היתר נטען כי התובעות בעלות יכולת לשאת בהוצאות ככל שאלו יושתו עליהן, ואף בנסיבות העניין אין זה מוצדק לחייב את התובעות בערובה, בשים לב ליעילות שבהגשת התביעה באופן בו הוגשה, חלף הגשת תביעות נפרדות ומרובות ואף סיכויי התביעה הטובים.

16. ככל שיחויבו התובעות, ושעה שאין התביעה עוד "ביחד ולחוד", הרי שעל כל סכום שייקבע להיות יחסי לסכום תביעותיהן הפרטניות של המשיבות הרלבנטיות נגד המבקשות בלבד, ועל הצד הנמוך.

עיקר טענות הנתבעות – המבקשות - בתשובה לתגובה (לאחר הגשת כתב התביעה המתוקן)

17. בפסיקה נקבע כי על המבקש להימנע מהפקדת ערבונו לפרוס בפני בית המשפט תמונה עובדתית מלאה וראויה על אודות חוסנו הכלכלי ויכולתו לעמוד בהוצאות. המשיבות לא הוכיחו כל איתנות פיננסית, ואין די במסמכים אותם צירפו המשיבות לתגובתן. כך, הדוחות הכספיים או אישורי רוי"ח שצורפו אין בהם להצביע על יכולותיהן של התובעות השונות לשאת בהוצאות משפטיות ככל שאלו יפסקו, ואף מספר לא מבוטל של תובעות לא הציגו אישורים כלל. התובעות אף לא צירפו תצהירים בתמיכה לטענותיהן בדבר יכולותיהן הפיננסיות.

18. אין כל נסיבות חריגות המצדיקות שלא לחייב את התובעות, ודאי בתביעה דנן אשר אינה מבוססת די הצורך ואין בה פירוט מינימאלי בדבר ההסכמים והמסלולים, כמו גם היותה לוקה בהתיישנות. עוד מפנות הנתבעות לפסקי דין בהם נקבע כי אישור משרד החינוך משנת 2012

אינו אישור לתשלום רטרואקטיבי, ומכאן שסיכויי התובענה, אשר כולה מבוססת על הסעות שבוצעו לפני שנת 2012, קלושים.

19. האמור מתחדד בשים לב למספר הנתבעים, היקף ההתדיינות הצפוי ובשים לב לסכום הגבוה של התובענה, כאשר טענת התובעות כאילו בכתב התביעה המתוקן אין עוד תביעה "ביחד ולחוד" נסתרות מהכתוב בסעיף 30.5 לכתב התביעה המתוקן, שם נכתב כי "כל הנתבעות חבות יחד ואו לחוד בתשלומי הפיצוי וזאת בשל היותן מעוולות במשותף...".

20. אשר לטענות בעניין אי צירוף התצהיר לבקשה, מדובר בבקשה בה הועלו טענות משפטיות גרידא, ומכאן שלא היה כל צורך בתצהיר. זאת ועוד, נטל הראיה בעניין זה ממילא מוטל על התובעות ולא על הנתבעות, ואף מטעם זה לא נדרש תצהיר לתמיכה בבקשה.

21. לנוכח כל האמור, יש לחייב את התובעות בתשלום ערובה, בסכום משמעותי, וזאת בין אם מדובר בתובענה "ביחד ולחוד" ובין אם לאו, שכן מדובר בתובענה מסורבלת, מעורפלת ומורכבת אשר ההתמודדות עימה תגזול השקעה של זמן ומשאבים רבים מצד כל אחת מן הנתבעות, אשר תידרשנה לבצע בחינות מעמיקות ופרטניות.

ד. דיון והכרעה

לאחר שקראתי את הבקשה, התגובה והתשובה לתגובה, ולאחר שקראתי את כתב התביעה המתוקן, ושקלתי את טענות הצדדים, ראיתי להורות על הפקדת ערובה על סך 1,500,000 ₪ להבטחת הוצאות הנתבעות, אשר ישולמו על ידי התובעות הרלבנטיות באופן יחסי לסכום תביעתן; להלן טעמי.

תביעה המוגשת על ידי חברה בע"מ - על חיוב בערובה מכוח סעיף 353 לחוק

החברות

22. שעה שבוחנים את שאלת החיוב בהפקדת ערובה, יש להבחין בין תובע שהוא אדם פרטי, לבין תובעת שהיא חברה [רע"א 10905/07 נאות אואזיס מלונות בע"מ נ' מרדכי (מוטי) זיסר (13.7.2008) (להלן: "עניין אואזיס")].

23. על חברה [בנוסף לתקנה 519 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984], חל סעיף 353 לחוק החברות, הקובע כי כאשר חברה, אשר אחריות בעלי המניות בה מוגבלת, מגישה תביעה לבית המשפט, רשאי בית המשפט לבקשת הנתבע, להורות כי החברה תיתן ערובה מספקת לתשלום הוצאות הנתבע אם יזכה בדיון.

24. הוראות הסעיף קובעות עוד כי בית המשפט רשאי לסרב לבקשה להפקיד ערובה אם הוא סבור כי נסיבות העניין אינן מצדיקות את חיוב החברה בערובה או אם החברה הוכיחה כי יש ביכולתה לשלם את הוצאות הנתבע אם יזכה בדיון. זו לשון הסעיף:

ערובה להוצאות משפט

353א. הוגשה לבית משפט תביעה על ידי חברה או חברת חוץ, אשר אחריה בעלי המניות בה מוגבלת, רשאי בית המשפט שלו הסמכות לדון בתביעה, לבקשת הנתבע, להורות כי החברה תיתן ערובה מספקת לתשלום הוצאות הנתבע אם יזכה בדין, ורשאי הוא לעכב את ההליכים עד שתיתן הערובה, אלא אם כן סבר כי נסיבות הענין אינן מצדיקות את חיוב החברה או חברת החוץ בערובה או אם החברה הוכיחה כי יש ביכולתה לשלם את הוצאות הנתבע אם יזכה בדין. [ההדגשות שלי – נ.ע.]

25. הפסיקה פירשה את הסעיף כקובע חזקה לפיה חברה בערבון מוגבל חייבת להפקיד ערובה להוצאות לבקשת הנתבע, אולם, המדובר בחזקה הניתנת לסתירה. כך מבהיר זאת בית המשפט העליון בעניין אואזיס:

” חזקה זו ניתנת לסתירה כיום על פי שתי דרכים חלופיות המוצגות בסעיף 353א לחוק החברות. על פי החלופה האחת, החזקה תיסתר אם הוכיחה החברה כי יהיה לאל ידה לשלם את הוצאות הנתבע, אם יזכה הוא בדין. אין חולק, כי במקרה דנא לא הוכיחה זאת המבקשת. אף המבקשת בדבריה מאשרת כי ייתכן שלא יהיה ביכולתה לשלם את הוצאותיהם של המשיבים, אם התביעה נגדם תידחה. זאת ועוד, לא הוכח כי קיימים בידי המבקשת נכסים, מלבד נכס מקרקעין לגביו קיים כינוס נכסים. על פי החלופה השנייה, החזקה ניתנת לסתירה אם סבור בית המשפט כי נסיבות העניין אינן מצדיקות את חיוב החברה בערובה. משמע, בהחליטו בבקשה להפקדת ערובה נתון לבית המשפט שיקול דעת. במסגרת הפעלת שיקול דעתו עליו ליתן דעתו לשיקולים שונים, ובכלל זה לשאלות האם הוגשה התובענה בתום לב ומה סיכוייה, האם הוגשה הבקשה לערובה רק כדי למנוע תביעה אמיתית של החברה וכן האם מצבה הכספי הרעוע של החברה התובעת נגרם על ידי התנהגות הנתבע, ועוד...” [שם, פסקה 6; ההדגשות שלי – נ.ע.]

26. אם כן, על מנת לסתור את החזקה, על החברה התובעת להוכיח את אחת משתי החלופות הקבועות בסעיף 353א:

א. על פי החלופה הראשונה בלשון הסעיף (היא החלופה השנייה אליה מתייחס כב' השופט גרוניס בהחלטתו הנ"ל) החזקה ניתנת לסתירה אם סבור בית המשפט כי נסיבות העניין אינן מצדיקות את חיוב החברה בערובה.

ב. החלופה השנייה (היא החלופה הראשונה אותה מזכיר כבי' השופט גרוניס) היא כי החזקה תיסתר אם הוכיחה החברה כי תוכל לשלם את הוצאות הנתבע, אם יזכה הוא בדין.

27. כפי שציינתי לעיל, במקרה דנן, לא שוכנעתי מטענות התובעות כי במקרה דנן קיימות נסיבות המצדיקות את סתירת החזקה ואי חיוב חברות ההסעות התובעות בערובה, ואף לא שוכנעתי מטענות התובעות כי תוכלנה לשלם את הוצאות הנתבעות אילו תידחה התביעה, וזאת אף בשים לב לכך שכספי הנתבעות הם כספי ציבור.

טענות התובעות בדבר נסיבות המצדיקות את אי חיובן בערובה

28. ברע"א 10376/07 ל. נ הנדסה ממוחשבת בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ (11.2.2009) (להלן: "עניין הנדסה ממוחשבת") קבע בית המשפט העליון כי בבחינת נסיבות העניין, יש לשקול, בין היתר את הזכויות החוקתיות (הנוגדות) של הצדדים, ואת ההנחה שחיוב החברה הוא הכלל והפטור הוא החריג.

29. בנוסף קבע בית המשפט העליון, כי גם שאלת סיכויי ההליך יכולה להישקל על ידי בית המשפט במסגרת בחינת הנסיבות. כך, כאשר סיכויי ההליך גבוהים, עשוי להיות בכך די כדי להוות נסיבות שבגינן יהיה מוצדק שלא לחייב את התובע בהפקדת ערובה. בית המשפט העליון ציין כי הנטל להוכחת הנסיבות, מוטל על החברה התובעת, וכי ראוי לבחון את סיכויי התביעה, רק כאשר סיכויי ההליך גבוהים במיוחד, או קלושים במיוחד.

30. בענייננו, שאלת סיכויי התביעה היא שאלה של ממש, בשים לב לשאלת התחולה הרטרואקטיבית של מכתב משרד החינוך מתאריך 31.7.2012 אשר בין היתר על בסיסו הוגשה התביעה (נספח ח' לכתב התביעה).

31. בחינת הפסיקה אשר דנה בסוגיה התחולה (מבלי להיכנס ליתר הסוגיות והעילות המפורטות בתביעה) מלמדת כי השאלה הוכרעה כבר מספר פעמים בשלילה על ידי בתי המשפט המחוזיים, אף אם לא באופן מוחלט על ידי בית המשפט העליון [ראו בעניין זה: ע"א 39230-10-15 מ.פ.ת. קבלאן בע"מ נ' מועצה מקומית בית ג'ן (25.5.2016); ע"א (חי') 66880-01-17 פ.א. פדידה הסעות וטילים בע"מ נ' עריית קרית אתא (23.10.2017) ורע"א 9135/17 מיום 27.2.2018 אשר במסגרתו דחה בית המשפט העליון בקשת רשות ערעור, תוך שקבע כי אין בהחלטה זו כדי לכבול מתדיינים אחרים].

32. בשים לב לאמור, סבורני מבלי לקבוע מסמרות, כי לא ניתן לומר כבר עתה כי עסקינן בתביעה בעלת סיכויים גבוהים ברמה מספקת כדי להוות נסיבות שבגינן יהיה מוצדק שלא לחייב את התובעות בהפקדת ערובה.

33. התובעות העלו טענות אף ביחס ליעילות הדיון ולהיותו לא מורכב באופן משמעותי (אם יפוצל הדיון כבקשת התובעות), אלא שאיני סבור כמותן.

34. עסקינן בתביעה עמוסת פרטים ומורכבת הנסמכת על ארגזי נספחים בני אלפי עמודים, ואשר תצריך בירור מקיף ומשמעותי. לכך יש להוסיף כי כאמור, הדיון בתביעה זו יעשה במאוחד עם תביעת מטיילי ירון הכוללת אף היא מספר לא מבוטל של מתדיינים. התובעות בחרו לאחד את תביעותיהן יחדיו חלף הגשת תביעות נפרדות גם מקום בו סך הסכום הנתבע על ידי תובעות מסוימות עומד על עשרות אלפי ₪ עד מאות אלפי ₪. אפילו ישנן מספר שאלות משותפות, ישנן לא מעט שאלות פרטניות, ובכל מקרה ניהול הליך רב צדדים, אינו יכול להיות הליך שמורכבותו אינה משמעותית, בכל הכבוד.

35. בנסיבות אלה, איני סבור כי התובעות עמדו בנטל הוכיחו כי מוצדק יהיה שלא לחייבן בערובה, מכוח החלופה הראשונה הקבועה בסעיף 353א.

התובעות לא עמדו בנטל ולא הוכיחו את יכולתן הפיננסית לשלם את הוצאות

הנתבעות אם יחויבו

36. אשר לחלופה השנייה, מקובלת עלי טענת המבקשות כי המשיבות לא הציגו ראיות מספקות באשר ליכולותיהן הכלכליות, וכי אין די באישורי רואי החשבון והדוחות הכספיים אשר צירפו חלק מן התובעות; וודאי שהדברים נכונים ביחס לתובעות אשר לא צירפו דבר.

37. כך, מעיון במסמכים שצורפו לתגובת התובעות לא ניתן ללמוד באופן מספק על מצב עסקיהן של התובעות וכי יהיה לאל ידיהן לשלם את הוצאות הנתבעות, אם תידחה התביעה.

38. לא שוכנעתי מהנספחים אשר צורפו, אשר בכוללים דו"חות כספיים בלבד מבלי לפרט כיצד ניתן ללמוד מהדו"ח על יכולתה הכלכלית של החברה, חלקם הם דוחות ישנים יחסית (2017), וחלקם אישורים לקוניים של רו"ח אשר לא ניתן באמת ובתמים ללמוד מהם על חוסן הכלכלי של התובעות (ראו פירוט בסעיף 5 לתגובת הנתבעות לתשובת התובעות).

39. יפים לענייננו, דברי בית המשפט העליון, מפני כבוד השופטת א' חיות (כתוארה אז) ברע"א 9618/11 ארט יודאיקה בע"מ נ' ג. טלי עד שינוע בע"מ (29.12.2011):

"אכן, צדק בית משפט קמא בקובעו כי מקום שבו התובעת היא חברה שאחריות בעלי המניות בה מוגבלת, כבענייננו, חל ההסדר שבסעיף 353א לחוק החברות ומכוחו ניתן לחייב את החברה- התובעת לבקשת הנתבע בהפקדת ערובה להוצאותיו אלא אם כן הנסיבות אינן מצדיקות זאת - והנטל להוכיח את הדבר מוטל על החברה - או אם הוכיחה החברה כי יש ביכולתה לשלם את הוצאות הנתבע אם יזכה בדין. במקרה דנן סבר בית משפט קמא כי

המבקשת לא הרימה את הנטל המוטל עליה להראות שתוכל לשלם את הוצאות המשיבים אם יזכו בדין, שכן אין באישור רואה החשבון הלאקוני שצירפה, ואף לא בטענותיה הכלליות על עמידה בתשלום חובותיה, כדי להוות הוכחה מניחה את הדעת בדבר איתנותה הכלכלית. העובדה כי בשלב כלשהו טרם מתן ההחלטה בבקשה שולם על-ידי המבקשת סכום ההוצאות שבו חויבה על-ידי בית משפט השלום, והעובדה שבית המשפט המחוזי לא נתן לכך ביטוי בהחלטתו, אין בה כדי לשנות מן המסקנה שאליה הגיע בית המשפט.

40. לא אציין את כל המסמכים שצורפו, שכן מדובר בנספחים הפרוסים על פני כ – 100 עמודים בשל מספר התובעות - ואף בכך יש להעיד על היקף התביעה והיקף משאבי הזמן הנדרשים על מנת לדון בכל בקשה ובקשה בה - יחד עם זאת, מקובלות עלי טענות הנתבעות בעניין זה. ודוקו.

41. טלו לדוגמא את אישור רואה החשבון מתאריך 18.6.2019 של התובעת 16, סופה הסעות וטיולים בע"מ, אשר תובעת כ – 4 מיליון ₪ רק מעיריית בת ים, ואשר תובעת עוד למעלה מ - 2 מש"ח מנתבעות נוספות. כל שצירפה תובעת זו הוא אישור רו"ח בו נטען כי יש ביכולתה לעמוד בהוצאות משפטיות; או את אישור רואה החשבון מתאריך 17.6.2019 של התובעת 20, א.ד.ם אקספרס (אירועים) בע"מ אשר תובעת כ – 6 מש"ח רק מעיריית מעלה אדומים, ועוד מאות אלפי ₪ מנתבעות נוספות, לפיו ביכולתה לשאת בהוצאות של עשרות עד מאות אלפי ₪; כן ראו את אישור רואה החשבון מתאריך 26.5.2019 של התובעת 11 - ש.ה.ב שיווק הובלות, אשר תובעת התייקרויות בסך כ – 75 אש"ח, במסגרתו נכתב כי חוות הדעת אינה כוללת הערת "עסק חיי". בכל הכבוד, סבורני כי אין די באישורים אלה כדי לעמוד בדרישות ההלכה הפסוקה.

42. אף מן הדוחות המפורטים והחדשים יותר שצורפו, דוגמת התובעת 2, המפתח תעבורה (1988) בע"מ, אין כדי לסייע שעה שהיא תובעת דווקא את הסכומים הנמוכים יותר, ומכאן שלא היא תישא בחלק היחסי הנרחב של ההוצאות.

43. רוצה לומר, אין באישורי רואה החשבון המעידים כי אין בדוחותיה של תובעת מסוימת הערת עסק חי די כדי להוכיח כי התובעות יוכלו לשלם את הוצאות הנתבעות לו ייפסקו, ואף אין בעצם תשלום האגרה על ידי התובעות כדי להוכיח את איתנותן הכלכלית, או כדי להוות טעם מספק כדי לפטור אותן מחובתן זו.

44. זאת ועוד, בשל ריבוי התובעות והנתבעות עשוי להתעורר קושי אינהרנטי בגביית ההוצאות, אשר אף הוא תומך בקבלת הבקשה.

45. למען לא תישאר אבן לא הפוכה ובטרם נפנה לקביעת גובה הערובה, אבהיר כי שעה שהבקשה נשענת על טעמים משפטיים בלבד, לא היה צורך בתצהיר לתמיכה בה, ובעניין זה מקובלות עלי טענות המבקשות בתשובתן, כמפורט לעיל.

46. אשר לגובה הערובה, הפנו התובעות עצמן בתגובתן לדברי כבוד השופט מלצר בעניין הנדסה ממוחשבת הנ"ל, שם הפחית אמנם בית המשפט העליון את הערובה שקבע בית המשפט המחוזי, אולם, קבע כי באותן נסיבות, בהן הוגשה תביעה על סך 8 מיליון ₪ בגין הפרת הסכם אשראי, יש לחייב את התובעות בהפקדת ערובה בסך 100,000 ₪ (במקום סכום של 400,000 ₪ שהושת עליהן בבית המשפט המחוזי), שהיא ערובה בסך 1.25% מסכום התביעה.

47. כפי שציינן בית המשפט העליון, קביעת סכום הערובה היא תמיד תלויה נסיבות. בעניין הנדסה ממוחשבת סבר בית המשפט העליון, כי במסגרת האיזון בין הצדדים באותן נסיבות, ערובה בסך 100,000 ₪ (1.25% מסכום התביעה) מאזנת כיאות בין הזכויות החוקתיות הנוגדות של הצדדים, לרבות זכות הגישה לערכאות, ואף יש בה כדי להוות "אבק ראייה" שאין מדובר בתביעת סרק. בית המשפט העליון לקח בחשבון באותו מקרה אף את טענות התובעות לאחריות הנתבע למצבן הכלכלי הקשה של התובעות, ואף את הסכמת הנתבע להפחתה מסוימת בשיעור הערובה שנקבעה. אביא את קביעת בית המשפט העליון, בלשון אומרם:

"לדידי, סכום הערבות שנקבע במקרה דנן הוא גבוה מדי ביחס לנסיבות העניין ואיננו מאזן כיאות את השיקולים שפורטו בהרחבה לעיל ואשר יישומם הוא תמיד תלוי נסיבות (עיינו: The White Book, 620, 630; לכן ההסתמכות של בית המשפט הנכבד קמא על השיעור שנקבע ב-רע"א 3686/05 גאלי אחזקות בע"מ נ' פרידמן חכשורי חברה להנדסה ולבניה בע"מ (לא פורסם, [פורסם בנבו], 26.7.2005) הרחיקה לכת). נראה כי בית המשפט הנכבד קמא ייחס משקל רב מדי ל"עוניין" של המבקשות, ומשקל נמוך מדי לזכות הגישה שלהן לערכאות ולחשש לפגיעה בזכות הקניין שלהן. במסגרת האיזון הנדרש בקביעת גובה הערבות (זאת אפילו בלי להעריך את סיכויי ההליך), ראוי היה לשקול אמנם גם את האינטרס של המשיב לממש את גביית ההוצאות שייפסקו לטובתו, אם ייפסקו – במידה ויזכה בדין – כמו גם את מצבן הכלכלי של המבקשות ואת טענתן כי למשיב היה חלק משמעותי בהיווצרות המצב אליו נקלעו. באיזון זה יש להביא בחשבון גם את הסכמתו הנוכחית של המשיב (הבאה לדבריו לפני משורת הדין) להפחתה מסוימת בגובה הערובה שיידרשו המבקשות להפקיד עד לשיעור של 2.5 אחוזים מסכום התובענה, היינו כדי 200,000 אלף ש"ח. הנה כי כן, בשקלול כל השיקולים הרלבנטיים, אני מחליט (נוכח חשיבות זכות הגישה לערכאות והמעמד החוקתי של זכות הקניין של

המבקשות) להעמיד את שיעור הערובה שתידרש מהמבקשות על סך של 100,000 ש"ח, במקום הסכום של 400,000 ש"ח, שהושת עליהן בבית המשפט המחוזי הנכבד. סכום זה הוא בר-השגה גם אם אין אמצעים כספיים זמינים בידי המבקשות ולצורך זה יש להניח כי הן תוכלנה לשכנע גורם מממן כלשהו כי התביעות שהוגשו על ידן מגלמות סיכוי סביר להצלחה (ועל כך אין אני מחווה דעה, שהרי אין הדבר נדרש כאן). אם לא נאמר כן והמבקשות לא תצלחנה להשיג אפילו סכום מופחת זה יתכן ויהיה בכך משום אבק ראייה שאכן מדובר בתביעת סרק. למבחן זה, של האפשרות להשיג מימון מצד שלישי, יש איפוא חשיבות, שכן הוא מאיין בפועל טיעון של שלילת זכות הגישה לערכאות. עיינו: The White Book, KEARY DEVELOPMENTS LTD. V. השוו: 630 TARMAC CONSTRUCTION [1995] 3 All E.R 534 (CA)

[עניין הנדסה ממוחשבת, פסקה 16]

48. להבדיל מעניין הנדסה ממוחשבת, כפי שכבר חזרתי ואמרת, בענייננו מדובר בתביעות מורכבות על סכום עתק, ולפיכך במקרה דנן, אין מקום לחייב את התובעות בערובה בסכום נמוך מ-1.25% מסכום התביעה ויש לחייב באחוז גבוה יותר.

49. סבורני כי כמפורט לעיל, בקביעת ערובה בשיעור 1,500,000 ₪ מסכום התביעה הכולל, העומד על סך 89,065,530 ₪, יש כדי לאזן בין הזכויות החוקתיות של הצדדים, לרבות זכות הגישה לערכאות של התובעות מחד גיסא, לבין זכותן של הנתבעות להבטיח את הוצאותיהן, בשים לב לכך שמדובר בכספי ציבור ובתביעה מורכבת ובהיקף נרחב.

50. אציין כי התובעות טענו (סעיף 5 לתגובתן) כי לא כלל התובעות רלבנטיות לבקשה, אלא רק התובעות שהגישו תביעותיהן נגד המבקשות (קרי, למעט התובעות 9, 12, 13 ו-22; סעיף 5 לתגובת התובעות). הנתבעות טענו כי אין לטענה זו כל מקום שעה שהתובענה היא "ביחד ולחוד" (סעיף 38 לתשובה לתגובה).

51. סבורני כי צודקות הנתבעות כי כל עוד לא נמחק סעיף 30.5 מכתב התביעה המתוקן (אליו מפנות הנתבעות בטענותיהן לעיל), התובענה היא "ביחד ולחוד".

52. עם האמור, באיזון בין טענות הצדדים בעניין זה, ראיתי להתחשב גם בטענה זו במסגרת קביעת שיעור הערובה מסכום התביעה הכולל מבלי להפחית את סכומי תביעתן של אותן תובעות (כ- 3 מש"ח במצטבר), וכן ראיתי להורות כי תובעות אלו לא יחויבו בהפקדת הערובה.

ה. סיכום

53. לנוכח כל האמור לעיל, ראיתי לקבל את הבקשה, ולחייב את התובעות בהפקדת ערובה על סך **1,500,000 ₪**.

54. הסכום יופקד במזומן או בערבות בנקאית, על ידי התובעות הרלבנטיות באופן יחסי לסכום תביעתן וזאת תוך 45 יום.

55. תובעת אשר לא תפקיד את חלקה כאמור, תמחק תביעתה.

56. המשיבות, יחד ולחוד, יישאו בהוצאות המבקשות, יחד ולחוד, בגין בקשה זו בסך 1,000 ₪, ובשכ"ט עו"ד בסך 5,000 ₪. הסכום הכולל ישולם תוך 45 יום.

57. ת.פ. 22.12.2019.

ניתנה היום, ז' חשוון תש"פ, 05 נובמבר 2019, בהעדר הצדדים.

עוז ניר נאוי, שופט